

Rapportage

Nader onderzoek vleermuizen DM-terrein Wageningen

Aveco de Bondt

bezoekadres Podium 9
postbus 2674
postcode 3800 GE Amersfoort
telefoon (0)88 18 66 010
telefax (0)343 52 31 96
e-mail amersfoort@avecodebondt.nl
internet www.avecodebondt.nl

projectnaam Nader onderzoek vleermuizen DM-terrein Wageningen
projectnummer 160549
projectleider Ir. T.F. Kroon
referentie TKN/160549

opdrachtgever Combinatie Mouterijnoort VOF
Postadres Postbus 9034
9034 RA Nieuwegein
contactpersoon Dhr. F. Smolders

status Concept
versie 01

aantal pagina's 13
datum 3 oktober 2016

auteur Ir. T.F. Kroon. Adviseur ecologie

gecontroleerd Ir. J. Mos. Senior adviseur ecologie

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Doel	3
1.3	Leeswijzer	3
2	PLANGEBIED	4
2.1	Huidige situatie	4
2.2	Beoogde ontwikkeling	5
3	ONDERZOEKSMETHODE	6
3.1	Methodiek	6
3.2	Volledigheid inventarisatie	7
4	RESULTATEN	8
4.1	zomer- / en kraamverblijven	8
4.2	paarverblijven / zwermplaatsen	9
4.3	winterverblijven	9
4.4	vliegroutes / foerageerzones	9
5	TOETSING AAN DE FLORA- EN FAUNAWET	10
5.1	Effecten	10
5.2	Toetsing flora- en faunawet	10
6	CONCLUSIES	11
7	BRONNEN	12
	BIJLAGE 1. WAARNEMINGEN EN FUNCTIES PLANGEBIED VLEERMUIZEN	13

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

Combinatie Mouterijnoort VOF is bezig met de voorbereiding van de ontwikkeling van het DM-terrein aan de Churchillweg in Wageningen. Onderdeel van de herinrichting van het terrein is de sloop van bestaande bebouwing en het realiseren van nieuwe bebouwing. Volgens nationale en internationale regelgeving is het verplicht om voorafgaand aan ruimtelijke ingrepen onderzoek te doen naar het (eventuele) voorkomen van beschermde flora en fauna. Uit een quickscan flora en fauna van Aveco de Bondt (Kroon, 2016) is gebleken dat in het plangebied mogelijk beschermde soorten vleermuizen voorkomen. Vaste rust- en verblijfplaatsen, essentiële vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen zijn strikt beschermd in het kader van de Flora- en faunawet. Daarom is in opdracht van Combinatie Mouterijnoort VOF van mei t/m september 2016 een nader onderzoek naar vleermuizen uitgevoerd in het plangebied.

1.2 DOEL

Met behulp van dit onderzoek worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke soorten vleermuizen komen voor in het plangebied?
- Welke functies heeft het plangebied voor de aanwezige soorten vleermuizen?
- Zijn er vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig in het plangebied?
- Leidt de ingreep tot overtreding van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet?

1.3 LEESWIJZER

Hoofdstuk 2 geeft een beschrijving van de huidige situatie van het plangebied en de geplande ingrepen. In hoofdstuk 3 wordt de onderzoeksmethode beschreven. In hoofdstuk 4 worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd. In hoofdstuk 5 zijn de mogelijke effecten van de ingreep gerelateerd aan de aanwezige soorten en getoetst aan de Flora- en faunawet. In hoofdstuk 6 volgen de conclusies en aanbevelingen. Ten slotte is een korte literatuurlijst opgenomen (hoofdstuk 7).

2 PLANGEBIED

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het plangebied is gelegen in bebouwde kom van Wageningen. Het plangebied wordt begrensd door de Churchillweg in het westen en de Beatrixlaan in het zuiden (afbeelding 1).

Afbeelding 1. Ligging plangebied (rood) (Aveco de Bondt, 2016).

In het oosten wordt het plangebied begrensd door een bomenrij. Deze groenstrook vormt de scheiding tussen het plangebied en nieuwbouwproject 'Patrimonium Vernieuwt', waarvan de bouw ten tijde van het onderzoek bezig was. Ten zuidoosten van het plangebied zijn bestaande woningen gelegen, aan de Plataanweg en de Beatrixlaan.

In het plangebied zijn diverse gebouwen aanwezig. In het westelijk deel van het plangebied zijn drie gebouwen gelegen van de voormalige mouterij. Deze gerenoveerde panden blijven in de huidige vorm behouden. Centraal op het terrein staan twee geschakelde gebouwen van de voormalige stoas hogeschool. Het noordelijk gelegen gebouw bestaat uit prefab elementen en heeft twee bouwlagen. Het zuidelijk gelegen gebouw bestaat uit gemetselde spouwmuren en is vijf etages hoog. Beide gebouwen beschikken over een plat dak. In het oostelijk deel van het terrein is een gebouw gelegen, bestaande uit enkele geschakelde schuren, dat in gebruik is door een tafeltennisvereniging. Dit gebouw bestaat grotendeels uit damwandprofielen. Het noordoostelijk deel van het terrein is een parkeerplaats. Verspreid over het terrein staan enkele

bomen en langs de oostkant zijn enkele groenstroken en bosschages aanwezig. Het zuidelijk deel van het terrein is braakliggend en onbegroeid. Oppervlaktewater ontbreekt binnen het terrein.

2.2 BEOOGDE ONTWIKKELING

In het kader van de herontwikkeling zal de bebouwing van de hogeschool en de tafeltennisvereniging gesloopt worden. Na het bouwrijp maken, zullen in het plangebied circa 48 eengezinswoningen en een blok met studentenwoningen worden gerealiseerd (afbeelding 2). Mogelijk dienen hiervoor enkele bomen gekapt te worden. De bomenrij die het plangebied in het oosten begrenst, zal behouden blijven.

Afbeelding 2. Tekening toekomstige situatie (bron: stedenbouwkundig plan).

3 ONDERZOEKSMETHODE

3.1 METHODIEK

Het vleermuisonderzoek is conform het meest recente Vleermuisprotocol (2013) uitgevoerd (Gegevensautoriteit Natuur, 2013). Het onderzoek is uitgevoerd in de periode mei t/m september 2016 door ir. J. Mos en ir. T.F. Kroon. Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van vleermuizen (tabel 1).

Tabel 1. Datum, tijdstip en weersomstandigheden tijdens de inventarisaties.

Datum	Tijdstip	Functies	Weersomstandigheden
25-05	21.00 - 23.00	Kraam- en zomerverblijven	13°C, onbewolkt, 2 BFT
22-06	3.15 - 5.15	Kraam- en zomerverblijven	16°C, licht bewolkt, 2 BFT
13-07	21.45 - 23.45	Kraam- en zomerverblijven	15°C, onbewolkt, 2 BFT
16-08	22.15 - 0.15	Paarverblijven / zwermplaatsen	16°C, onbewolkt, 2 BFT
13-09	22.00 - 0.00	Paarverblijven / zwermplaatsen	24°C, onbewolkt, 2 BFT

Zomer- en kraamverblijven

In de periode 15 mei t/m 15 juli is het plangebied onderzocht op de aanwezigheid van zomer- en kraamverblijven van vleermuizen. In deze periode hebben 3 inventarisaties plaatsgevonden, waarvan één in de vroege ochtend en twee 's avonds in verband met de mogelijke aanwezigheid van de laatvlieger.

Paarverblijven en zwermplaatsen

In de periode 15 augustus t/m 30 september zijn twee inventarisaties uitgevoerd, teneinde paarverblijven en zwermplaatsen vast te stellen dan wel uit te sluiten. Beide inventarisaties zijn 's avonds uitgevoerd.

Winterverblijven

Ten behoeve van het onderzoek naar winterverblijven van vleermuizen is tijdens de onderzoeken in de paarperiode aandacht besteed aan het middernachtzwermen van vleermuizen bij potentiële winterverblijven.

Vliegroutes en foerageergebieden

Het inventariseren van vliegroutes en foerageergebieden is gelijktijdig met de overige inventarisaties uitgevoerd. Voor een volledig beeld is hierbij zowel een ochtendronde als een avondronde uitgevoerd.

Tijdens de inventarisaties is op grond van geluid en zicht geïnventariseerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingsfunctie (type: Petterson D240x) is de echolocatie die vleermuizen uitzenden, hoorbaar gemaakt voor mensen. Door daarnaast zoveel mogelijk visueel waar te nemen, is de determinatie geverifieerd en is het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld.

De inventarisaties naar vleermuizen zijn uitgevoerd tussen zonsondergang en zonsopkomst. In deze periode is per inventarisatie minimaal twee uur geïnventariseerd. Vanwege de beperkte overzichtelijkheid van de locatie zijn vier van de vijf inventarisaties door twee personen uitgevoerd.

3.2 VOLLEDIGHEID INVENTARISATIE

De inventarisatie is uitgevoerd conform het meest recente vleermuisprotocol (versie 2013). Door te werken conform dit protocol kan met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid een uitspraak worden gedaan over de afwezigheid van een verblijfsfunctie wanneer gedurende het onderzoek geen in- of uitvliegende dieren worden waargenomen en of 'interactie' met potentiële verblijfplaatsen ontbreekt. Het onderzoek is hierdoor representatief en in overeenstemming met wat de regelgeving (in dit geval de Flora- en faunawet) van een initiatiefnemer vraagt te doen wat in redelijkheid van hem kan worden verwacht.

4 RESULTATEN

Tijdens het onderzoek zijn twee soorten vleermuizen waargenomen: de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger. Per onderzochte functie wordt het gebruik van het plangebied door de aangetroffen soorten in dit hoofdstuk beschreven. In bijlage 1 zijn de resultaten van het onderzoek op kaart weergegeven.

4.1 ZOMER- / EN KRAAMVERBLIJVEN

Binnen het plangebied is één zomerverblijf aangetroffen van de gewone dwergvleermuis. Deze verblijfplaats bevindt zich hoog in de noordelijke gevel van het gemetselde hogeschool gebouw. In- en uitvliegende dieren zijn waargenomen bij een dilatatievoeg op de hoek van de gevel tijdens de bezoeken op 22 juni en 13 juli (afbeelding 3). Het betreft een zomerverblijfplaats van 2 individuen van de gewone dwergvleermuis.

Afbeelding 3. Locaties aangetroffen zomerverblijfplaats (foto: Aveco de Bondt, 2016).

De laatvlieger is tijdens de veldbezoeken in mei/juni/juli incidenteel passerend waargenomen aan de oostkant van de bebouwing in het plangebied. De individuen toonden geen binding met bebouwing in het plangebied. Vaste rust- en verblijfplaatsen van de laatvlieger en overige soorten worden uitgesloten in het plangebied.

4.2 PAARVERBLIJVEN / ZWERMPLAATSEN

Tijdens beide bezoeken in augustus/september zijn 1-2 baltsende mannetjes van de gewone dwergvleermuis waargenomen. Deze individuen vlogen al roepend langs de oostelijke gevel van het hogeschool gebouw en vertoonden een duidelijke binding met het gebouw. Geconcludeerd wordt dat er in het plangebied een paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis aanwezig is. De paarverblijfplaats bevindt zich in de oostelijke gevel van het hogeschool gebouw, nabij de hoofdingang. Tijdens beide bezoeken werd circa 2 uur na zonsondergang relatief veel activiteit waargenomen nabij deze gevel. De exacte locatie van de verblijfplaats kon niet worden vastgesteld, maar bevindt zich hoogstwaarschijnlijk in een dilatatievoeg of open stootvoeg.

4.3 WINTERVERBLIJVEN

Zwermgedrag is tijdens de nachtelijke onderzoeken in het najaar niet aangetoond. Een massa winterverblijf wordt dan ook niet verwacht binnen de bebouwing in het plangebied. De aangetroffen zomer- en paarverblijfplaatsen kunnen wel als winterverblijf door een enkel individu worden gebruikt.

4.4 Vliegroutes / FOERAGEERZONES

Het plangebied wordt gebruikt als foerageergebied door enkele gewone dwergvleermuizen. De parkeerplaats aan de noordoost kant van het plangebied werd regelmatig bezocht door een enkele foeragerende gewone dwergvleermuis. Ten zuiden van de bebouwing werd slechts incidenteel één foeragerend exemplaar waargenomen. Op grond van het zeer beperkte aantal foeragerende dieren kan gesteld worden dat het plangebied geen essentieel foerageergebied voor vleermuizen is. In de omgeving is voldoende en meer geschikt foerageergebied aanwezig waar vleermuizen gebruik van kunnen maken.

Rond de bomenrij aan de oostkant van het plangebied werden tijdens de diverse bezoeken foeragerende en passerende individuen van de gewone dwergvleermuis en laatvlieger waargenomen. De bomenrij wordt gebruikt gedurende de avond om langs te foerageren, maar vormt geen essentiële vaste vliegroute of foerageerlocatie. De nabij gelegen Beatrixlaan, ten zuiden van het plangebied, wordt gebruikt als vliegroute door een enkel individu van de gewone dwergvleermuis. Binnen de bebouwde kom zijn, mede door de grote hoeveelheid bebouwing, voldoende elementen aanwezig die als eventuele alternatieve geleiding kunnen dienen. Verstoring van een essentiële vliegroute is dan ook niet aan de orde.

5 TOETSING AAN DE FLORA- EN FAUNAWET

5.1 EFFECTEN

In het voormalige hogeschool gebouw is één zomerverblijfplaats en één paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis aangetroffen. De zomerverblijfplaats wordt gebruikt door 2 individuen en de paarverblijfplaats door 1 à 2 individuen. De verblijfplaatsen bevinden zich in de spouwmuur van de gevel en zijn toegankelijk via dilatatievoegen en open stootvoegen. De voorgenomen sloop van het voormalige hogeschool gebouw zal leiden tot het verstoren, aantasten en/of verwijderen van deze verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis.

Verblijfplaatsen van andere soorten vleermuizen zijn niet aangetroffen tijdens het onderzoek. Vaste essentiële vliegroutes en/of essentieel foerageergebied van vleermuizen zijn niet aangetroffen tijdens de inventarisaties. Negatieve effecten op foerageergebied en/of vliegroutes worden om die reden uitgesloten.

5.2 TOETSING FLORA- EN FAUNAWET

Het verstoren, aantasten en/of verwijderen van vaste rust- en verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis betekent een overtreding van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Om verstoring van de aangetroffen verblijfplaatsen te voorkomen, dienen mitigerende en compenserende maatregelen te worden getroffen. Deze maatregelen dienen te worden vastgelegd in een activiteitenplan en middels een ontheffingsaanvraag ter goedkeuring te worden voorgelegd bij het bevoegd gezag, het Ministerie van Economische Zaken (RVO).

6 CONCLUSIES

Op basis van het onderzoek kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- In het voormalige hogeschool gebouw is één zomerverblijfplaats en één paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis aangetroffen. De zomerverblijfplaats wordt gebruikt door 2 individuen en de paarverblijfplaats door 1 à 2 individuen. Deze verblijfplaatsen kunnen ook als winterverblijf gebruikt worden.
- Het plangebied fungeert als foerageergebied voor enkele individuen van de gewone dwergvleermuis. Het betreft echter geen essentieel foerageergebied. Vaste vliegroutes van vleermuizen zijn ook niet aanwezig binnen het plangebied.
- De voorgenomen sloop van het voormalige hogeschool gebouw, waarin een zomer- en paarverblijfplaats is aangetroffen, leidt tot aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en daarmee tot overtreding van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Hiervoor dienen mitigerende en compenserende maatregelen te worden getroffen.
- De maatregelen dienen in de vorm van een activiteitenplan, middels een ontheffingsaanvraag ter goedkeuring te worden voorgelegd bij het bevoegd gezag (Ministerie van EZ).

7 BRONNEN

LITERATUUR

Kroon, T.F., 2016. Quickscan flora en fauna DM-terrein Wageningen. Aveco de Bondt.
TKN/160549/01.

Gegevensautoriteit Natuur, 2013. Vleermuisprotocol.

[<http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>. (14-10-2013)].

BIJLAGE 1. WAARNEMINGEN EN FUNCTIES PLANGEBIED VLEERMUIZEN

